

Tudunk színházat csinálni

Néhány szó
színházkultúránk
állapotáról 2.

SZÖVEG KISS PÉNTEK JÓZSEF

Ünnap előtt címmel olvashatták múlt héten Kiss Péntek József a hazai magyar színházcsinálás kérdéseit felvető, akár vitaindítóknak is tekinthető írásának 1. részét

A kicsi, de a miénk szemlélete már akkor érvénytelen volt, amikor még nem számított pejoratívnak. A másik téves és a szakmaiságot meg az értékközpontúságot alaposan megkérdőjelező szempont a mindenáron való szórakoztatás szándéka, amely a nézőtér játékos homályában tenyésztő szellemi dagonyát kínálja az arra nagyon is vévő hazai magyar, illetve magyarul értő, de a színház iránt szellemi igényeket nem támaszto közönségnek. Ez az alapállás ráadásul a színházi kassza megtöltését is kedvezően befolyásolja. Ezzel szemben az a meggyőződésem, hogy a Komáromi Jókai Színháznak mint kisebbségi művészeti intézménynek az igazi küldetése éppen abban áll, hogy felmutassuk, igenis tudunk

gondolkodó, problémafelmutató európai színházat csinálni. Hogy felcillanthatjuk, mennyi tehetség, erő, akarat és tudás van ebben a közösségben. Lehet, romantikusan hangzik, de ha az a törekvésünk, hogy észrevegyenek, ha az a célunk, hogy számon tartsanak Európában, akkor csak egy út lehetséges: a minőség útja. Ez alól a színházművészetünk sem lehet kivétel.

Mi a szolgálat?

A nézőt szolgálni kell, nem kiszolgálni. A szolgálat abban áll, hogy a művészet néhány lépéssel befogadója előtt halad, és tükröt tart elé, melyben szemügyre veheti, megvizsgálhatja önmagát; a gyengéit.

Nem engedhetjük meg, hogy a kényelmes középszer, az üres vagy majdnem üres szórakoztatás kerítse hatalmába színházainkat. Még akkor sem, ha erre akad a legtöbb vévő. A kultúra és a művészet lehet áru, de nem árucikk.

Hatvanéves az intézmény. Megérdemelne, hogy jelentős rendezőegyeniségek fontos és nemzetközi odafigyelésre, visszhangra számot

tartó előadásokat hozzanak létre a falai között.

Nincs politikai akarat arra nézve sem, hogy színházainkat, nemcsak a Jókai Színházat és a Tháliát, hanem a Romathant és az ukrán nyelven játszó Duhnovics Színházat is – a megyei fennhatóság helyett – a kulturális minisztérium hatáskörébe helyezték át. Ugyanúgy, ahogy ez a státusz méltán megilleti az Ifjú Szivek Táncszínházat is.

Színházvezetőként is számos alkalommal forszíroztam ezt. Odáig eljutottam, hogy Komáromban létrejött egy találkozó, talán 2002-ben, a színház fél évszázados fennállása apropóján, de politikai akarat híján minden maradt a régiben.

Azóta ismét eltelt tíz esztendő, elő kellene venni a némelyek számára talán kellemetlen vagy nem óhajtott feladattal járó témát.

Megoldást kellene keresni rá.

Ünnep után

Amatőr színházi életünket tekintve nem az egyetlen, de hagyományai és rangja alapján

a legjelesebb ünnepünk az idén már 49. alkalommal megrendezett Jókai Napok. 1963-ban történt, Komáromban, hogy a mai Selye János Gimnázium dísztermében országos részvétellel szavalóverseny zajlott, amelynek a Jókai-napok nevet adták a szervezők. Ebből nőtte ki magát a mai fesztivál, amely a múlt század kilencvenes éveinek elejéig a szlovákiai magyar vers- és prózamondók, irodalmi és kisszínpadok, valamint színjátszó csoportok egyhetes fesztiválja volt. Vasárnap délelőtt zajlott a Duna Menti Múzeum kertjében álló Jókai-szobornál a koszorúzás, ahol a szervek és intézmények sorra elhelyezték a kegyelet koszorúit. Nem ez volt a lényeg, hanem az, hogy a pártállam kénytelen-kelletlen megtúrta, amint a több száz főt számláló tömeg elénekelt a Himnuszot. Jelen voltak a légnevesebb kortárs értelmiségiek; költők, prózaírók, képzőművészek és újságírók. Még a színészek sem hiányoztak az ünnepi eseményről. Ez utóbbiak közül ma egyedül Ferenczy Anna jelenik meg a díjkiosztó gálán, hogy átadja az ígéretes ifjú tehetségnek járó, általa alapított díjat.

A profiknak nálunk sosem volt idejük arra, hogy az amatőrök – még pejoratívabban: műkedvelők – fesztiváljának legalább a záróünnepségén megmutatkozzanak. Mindössze arra nyílt módjuk a fesztiválózóknak, hogy a televízióból ismert improvizációs műsor mintájára egymást kellemesen elszórakoztató színészek Beugró című műsorát megtekinthessék a fesztiválklubban.

Valami mellett vagy ellen

Az idei koszorúzáson hozzátétőlegesen mindössze negyvenen voltunk. A füleki és a losonci színjátszókon kívül néhány megrögzött komáromi polgár és koszorúzó szervezet jelent meg a szombat esti eredményhirdetés előtti eseményen. Így van ez már évek óta.

Az oka egyszerű: a magyar ember megszokta, hogy sohase valamiért, hanem valami ellen megy ki az utcára. Koszorúzni is.

Babits verse, a Petőfi koszorú jut az eszembe: Szabadság csillaga volt hajdan a magyar, / de ma már maga sem tudja / hogy mit akar: / talány zaja, csöndje / és úgy támoilog az idők sikátorán, / mint átvezetett rab a fogház udvarán / börtönből börtönbe.

Ezt a börtönt mi építjük önmagunknak. Restségből, tunyaságból állnak szilárd falai, nyolcvankilenc óta dolgozunk rajta, szorgalmasan.

Az is felmerült az idei fesztivállal kapcsolatban, hogy nagyon kevés együttes jelentkezett a szakmai megmérettetésre. Az a helyzet, hogy lassan egy évtizede az egymást néző amatőr színjátszókon kívül szinte senki sem kíváncsi ezekre az előadásokra.

Tagadhatatlan tény, hogy a húsz éve minden nyáron megrendezett színjátszó tábor meghozta a várt eredményt. Azok a diák színjátszók, akik rendszeres látogatói ennek a tíznapos tábornak, megismerkednek a mesterségbeli fogások alapjaival. Hozzáteszem, a díjazottak jelentős hányada a korábbi évek táborainak rendszeres vagy

legalább egyszeri résztvevője volt.

Akadnak olyan hangok is, melyek szerint vészjósló tény, hogy idén ilyen kevés együttes jelentkezett a jubileumi fesztivál előtti évadban a Jókai Napokra. Én nem látok benne semmi rendkívülit. Volt már ilyen amatőr színházi időszak. Átmenetileg.

A fordulat utáni években nagy volt a felbolydulás. Mindenki zavarodottan kereste a helyét az új társadalmi-politikai viszonyok között. Nagyon keveseknek maradt idejük megélhetési gondjaik mellett még az amatőr színjátszásra is.

Ma sem túl rózsás a helyzet

Ami feltétlenül hiányzik és üdvös lenne, az a hivatásosok nagyobb érdeklődése az amatőr színjátszás iránt. Kifejezetten hiányzik egy, az amatőr színházi munkával behatóbban foglalkozó, azt ismerő és átlátó hivatásos teátrumi szakemberekből álló csapat, amely segíti és egyengeti a hazai magyar színjátszás ügyét.

Színházkultúránk áldott állapotban van. Tehetőségekkel megáldott állapotban. Teátrumi életünk vajúdik. Immár több évtizede. Rajtunk is áll – vagy bukik –, hogy világra hozza-e önmagát. ■